

Sygn. akt III AUa 1584/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Barbara Mazur (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Błach

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2016 r. w Gdańsku

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lipca 2015 r., sygn. akt IV U 419/15

oddala apelację.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 1584/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E., powołując się na przepisy: ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił ustalenia E. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wskazując, że ubezpieczony na dzień 01 stycznia 1999 r. nie spełnił przesłanki posiadania co najmniej 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie uwzględnił jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach ani okresu długoterminowej służby wojskowej, ani okresu zatrudnienia w PGR Zakład Usług Rolniczych od dnia 06 maja 1977 r. do dnia 30 czerwca 1991 r. podnosząc, że wnioskodawca nie przedłożył dokumentów potwierdzających te okoliczności.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł E. B. kwestionując przyjęcie w postępowaniu administracyjnym w niniejszej sprawie, że nie spełnia łącznie wszystkich ustawowych przesłanek ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz domagając się uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów: długoterminowej służby wojskowej bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz okresu pracy w PGR w L., w którym był zatrudniony na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 13 lipca 2015 r. w sprawie IV U 419/15 Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał E. B. prawo do emerytury od dnia 16 lutego 2015 r.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

E. B., ur. (...) sierpnia (...), przed okresem zatrudnienia odbywał długoterminową służbę wojskową. Natomiast w spornym okresie aktywności zawodowej od dnia 06 maja 1977 r. do dnia 30 czerwca 1991 r. był zatrudniony w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w L. na stanowisku kierowcy.

W okresie zatrudnienia ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

W dniu 16 lutego 2015 r. skarżący wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o ustalenie uprawnień do emerytury. Po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym, Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 27 marca 2015 r. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury, uznając, że nie wykazał na dzień 01 stycznia 1999 r. co najmniej 15 letniego okresu zatrudnienia przy pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca nie zgodził się z powyższą decyzją, wnosząc odwołanie.

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o dowody w postaci dokumentów prywatnych oraz urzędowych, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała. Nadto ustalenia oparto o wyjaśnienia wnioskodawcy łącznie z jego zeznaniami oraz zeznania świadków: M. R. (1) i Z. S.. Zeznania świadków i ubezpieczonego Sąd Okręgowy ocenił w oparciu o przepis art. 233 § 1 k.p.c.

W ocenie tego Sądu stanowisko skarżącego zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet.

Z brzmienia cytowanego przepisu wynika zatem, że jednym z warunków nabycia prawa do emerytury jest legitymowanie się w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym. Oznacza to, że w tym zakresie znajdują zastosowanie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.),

Zgodnie z treścią § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie zaś do § 3 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

W myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Wprowadzie zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. okresy pracy m.in. w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględną przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisie formie.

Z powyższego wynika, że skarżący nabyłby prawo do wcześniejszej emerytury w przypadku łącznego spełnienia przesłanek:

- ukończenia wieku 60 lat;
- legitymowania się łącznym okresem ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat, przypadającym na dzień 01 stycznia 1999 r.;
- legitymowania się 15 letnim okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, przypadających na dzień 01 stycznia 1999 r.;
- nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

Sąd I instancji zważył, że w przedmiotowej sprawie spornym pozostawało tylko, czy skarżący na dzień 01 stycznia 1999 r. legitymuje się co najmniej 15 - letnim okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Przesłankę 60 lat ubezpieczony spełnił w dniu (...) r.

Sąd ten wskazał, że faktem jest, iż rozporządzenie z dnia 07 lutego 1983 r. w § 2 ust. 2 wymaga, by okresy pracy w szczególnych warunkach zostały potwierdzone przez zakład pracy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub też w „zwykłym” świadectwie pracy z odpowiednią adnotacją. Wnioskodawca przedłożył organowi rentowemu za okres zatrudnienia w PGR w L. zwykłe świadectwo pracy z dnia 30 czerwca 1991 roku.

Niemniej jednak zauważył, że świadectwo pracy nie ma mocy wiążącej zarówno dla ubezpieczonego, jak i dla Sądu. Nie jest ono bowiem dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej, a tylko dokumenty wydane przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo poświadczone. W postępowaniu sądowym świadectwo pracy traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi jedynie dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej.

Tak więc organ rentowy miał pełne prawo weryfikacji przedłożonych przez skarżącego świadectw, tym bardziej, że w świetle pozostałej dokumentacji budziło wątpliwość wykonywanie przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca posiada zaś uprawnienie do wykazania innymi

dowodami, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach, tym bardziej, iż zgodnie z utrwalonym w judykaturze poglądem, w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów zatrudnienia także w oparciu o inne dowody niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy (por. uchwały S.N.: z dnia 21 września 1984 r., III UZP 48/84, LEX nr 14630 i z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84, LEX nr 14625).

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie, bowiem przeprowadzone postępowanie dowodowe dało podstawy do uznania, że skarżący spełnił przesłankę 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W pierwszej kolejności Sąd ten podniósł, że rodzaje prac i stanowisk uprawniających do obniżenia wieku emerytalnego wskazane zostały w załączniku do rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. Na podstawie delegacji zawartej w § 1 ust. 2 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze ustalili w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

Jedynie więc stanowisko pracy, którego charakter odpowiada stanowisku wskazanemu w odpowiednim przepisie rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. oraz w przepisie właściwego resortu, może być uznane za pracę w szczególnych warunkach, o ile oczywiście praca wykonywana na nim, wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W tym miejscu wskazał, że stanowisko kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony wymienione jest w wykazie A, dziale VIII, poz. 2 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r.

Ze świadectwa pracy ubezpieczonego wynikało, że był on zatrudniany na stanowisku kierowcy. Wnioskodawca, domagając się przyznania mu prawa do emerytury stanowczo wskazywał, że wykonywał wyłącznie pracę na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Zdaniem Sądu I instancji ubezpieczony wykazał, że w okresie od dnia 06 maja 1977 r. do dnia 30 czerwca 1991 r. pracował wyłącznie jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Wynikało to jednoznacznie z jego zeznań i zeznań świadków.

Odnosząc się do spornego okresu zatrudnienia ubezpieczony kategorycznie wskazywał, że w spornym okresie zatrudnienia w PGR w L. jeździł tylko i wyłącznie na samochodzie ciężarowym o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Zeznania w tym przedmiocie znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków: M. R. (1) i Z. S., którzy pracowali z ubezpieczonym (świadek M. R. był zatrudniony w PGR w latach 1969-1991, a świadek Z. S. w latach 1973-1991). Z zeznań tych świadków jednoznacznie wynikało, że wnioskodawca jeździł tylko i wyłącznie samochodami m-ki S. i m-ki K..

Sąd Okręgowy nie miał podstaw, by powyższymi zeznaniami odmówić wiarygodności, uznał, że zeznania tych świadków były spójne i logiczne oraz korelowały z wyjaśnieniami złożonymi przez ubezpieczonego co do okresu ich wspólnej pracy.

W ocenie tego Sądu zeznania te były bardzo stanowcze, kategoryczne i jednoznaczne. Świadczyli pracowali z ubezpieczonym, mieli z nim kontakt i posiadali wiedzę odnośnie wykonywanych przez skarżącego czynności. Potrafili w sposób przejrzysty i czytelny odtworzyć czynności wykonywane przez wnioskodawcę w okresie ich wspólnego zatrudnienia. Wskazywali marki samochodów, na których pracował ubezpieczony oraz nazwiska przełożonych.

Zdaniem Sądu I instancji materiał dowody wykazał, że ubezpieczony w okresie od dnia 06 maja 1977 r. do dnia 30 czerwca 1991 r. pracował na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, tj. w wymiarze 14 lat, 1 miesiąca i 24 dni.

Z uwagi na okoliczność, że okres zatrudnienia ubezpieczonego w PGR L. był krótszy niż 15 lat, to także kwestią sporną było, czy okres zasadniczej służby wojskowej, którą odbywał skarżący od dnia 28 kwietnia 1972 r. do dnia 06 kwietnia 1977 r. należało doliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd ten podzielił utrwalony w judykaturze pogląd, że do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy emerytalnej, wywołującego określony skutek prawny, należy stosować przepisy obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego (por. wyrok S.N. z dnia 20 marca 2013 r., I UK 544/12).

W okresie od 1971 r. do 1974 r. szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową regulował art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (w jego pierwotnym brzmieniu) i § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. Z przepisów tych wynikała zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, okres służby podlegał wliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Ustanawiały więc one tzw. fikcję prawną, z której wynika, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowuje status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby.

Przepis art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL został nieznacznie zmieniony z dniem 01 stycznia 1975 r. przez art. X pkt 2 lit. c ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku - Przepisy wprowadzające Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 142 ze zm.) i zgodnie z jego nowym brzmieniem, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wliczał się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

Poważniejsza zmiana nastąpiła w brzmieniu przepisów ujętym w tekście jednolitym (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111). Zmianie uległa numeracja poszczególnych jednostek redakcyjnych ustawy, a także brzmienie niektórych przepisów. W myśl art. 120 ust. 1, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. (...) Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r.

Z powyższego wynika więc, że w sytuacji skarżącego, który odbywał zasadniczą służbę wojskową w latach 1972-1977 w dalszym ciągu zastosowanie miało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, które regulowało zasady zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia. W § 5 ust. 1 powyższego rozporządzenia wskazano, że pracownikowi, który podjął zatrudnienie po odbyciu służby, zaliczało się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Rozporządzenie to zostało uchylone z dniem 01 września 1979 r. a więc już po odbyciu przez skarżącego zasadniczej służby wojskowej.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczność, że ubezpieczony przed odbyciem służby nie pracował, nie stoi na przeszkodzie, by okres służby zaliczyć do okresu uprawniającego do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy wprost wypowiedział, że do zakwalifikowania odbytej służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach wymaganego do wcześniejszej emerytury przysługuje tym ubezpieczonym, którzy niezależnie nawet od tego, czy przed powołaniem do służby pozostawali w zatrudnieniu świadcząc pracę w warunkach szczególnych, w ciągu 30 dni od zakończenia służby podjęli pracę w takim charakterze (por. wyrok S.N. z dnia (...) r., I UK 442/13, LEX nr 1491097).

W świetle powyższego Sąd ten przyjął, że ubezpieczony spełnił przesłanki do otrzymania świadczenia emerytalnego, w tym przesłankę 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Uznając, że decyzja organu rentowego nie odpowiada prawu, stosownie do art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd I instancji orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220) w zw. z § 5 rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 ze zm.) z uwagi na uwzględnienie do stażu pracy okresu służby wojskowej i uznanie, że ubezpieczony legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, a tym samym spełnia wszystkie przesłanki do przyznania prawa do emerytury od dnia 16 lutego 2015 r.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowań: administracyjnego i sądowego pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz wskazał, że spornym pomiędzy stronami nie jest fakt pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w Państwowym Gospodarstwie Rolnym, Zakład Usług Rolniczych w L., lecz kwestia zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu służby wojskowej od dnia 28 kwietnia 1972 r. do dnia 06 kwietnia 1977 r.

W ocenie tego organu Sąd Okręgowy błędnie uwzględnił powyższy okres, pomimo że służba wojskowa była pierwszą formą aktywności zawodowej, a wnioskodawca w okresie ją poprzedzającym nie pracował w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w jakimkolwiek zakładzie pracy.

Swoje orzeczenie Sąd ten oparł na wyroku Sądu Najwyższego z dnia (...) roku w sprawie I UK 442/13, w którym orzeczono, że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu uprawniającego do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, tylko wówczas, gdy zainteresowany podjął pracę w szkodliwych warunkach w ciągu 30 dni od opuszczenia wojska.

Apelujący zauważył, iż wyrok, na który powołał się Sąd I instancji został wydany w jednostkowej sprawie, a co za tym idzie nie wiąże tego Sądu w niniejszym postępowaniu.

Ponadto wskazał, że powyższe orzeczenie stoi w sprzeczności z uchwałą Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 16 października 2013 r. w sprawie II UZP 6/13, zgodnie z którą uwzględnienie służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych jest możliwe tylko w sytuacji, gdy w okresie poprzedzającym ubezpieczony pracował w szczególnych warunkach, zaś po opuszczeniu wojska podjął pracę w szkodliwych warunkach w ciągu 30 dni od opuszczenia wojska.

ZUS/Oddział w O. stwierdził, że stanowisko to jest uzasadnione domniemaniem, iż gdyby ubezpieczony nie został powołany do wojska to nadal w okresie służby pracowałby w tym samym zakładzie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Powyższe uregulowanie w takim kształcie ma ewidentnie charakter kompensacyjny i ma zapobiegać negatywnym konsekwencjom wobec ubezpieczonych z uwagi na odbywanie powszechnej służby wojskowej.

Zdaniem organu rentowego na gruncie niniejszej sprawy taka sytuacja nie występuje, gdyż w okresie poprzedzającym wnioskodawca nie pracował w szczególnych warunkach, a tym samym takie domniemanie nie może zostać zastosowane. Co więcej takie stanowisko Sądu Okręgowego stoi w sprzeczności z § 5 rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 ze zm.).

W konkluzji organ ten wnosil o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości, tj. o oddalenie odwołania, ewentualnie

2) uchylenie powyższego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Elblągu.

Pismem procesowym z dnia 07 września 2015 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, E. B. wniósł o jej oddalenie w całości jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Spór w niniejszej sprawie dotyczy kwestii spełniania przez E. B., wynikających z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), przesłanek ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25 letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy kwestionuje spełnianie przez ubezpieczonego przesłanki ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w postaci osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 roku, wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, tj. co najmniej 15 - letniego (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Nie jest natomiast przedmiotem sporu i nie budzi wątpliwości kwestia spełniania przez wnioskodawcę pozostałych przesłanek ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej.

Dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy istotna jest ocena, czy podlega zaliczeniu do wymaganego na dzień 01 stycznia 1999 r. okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okres odbywania przez E. B. zasadniczej służby wojskowej od dnia 28 kwietnia 1972 r. do dnia 06 kwietnia 1977 r.

Dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby (por. wyrok S.N. z dnia 09 marca 2010 r., I UK 333/09, LEX nr 585739).

Zważywszy na wskazany wyżej okres odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej stwierdzić należy, że odbywał tą służbę pod rządami ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220 ze zm., nazywanej dalej ustawą o powszechnym obowiązku obrony).

Organ rentowy powołując się na stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r. w sprawie II UZP 6/13, publik. OSNP 2014/3/42, zgodnie z którym czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r. zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej), podniósł, że wnioskodawca w okresie poprzedzającym zasadniczą służbę wojskową nie pracował w szczególnych warunkach.

Zdaniem tego organu wobec nie spełniania przez E. B. warunku odbycia zasadniczej służby wojskowej w czasie pracowniczego zatrudnienia w szczególnych warunkach brak jest podstaw prawnych do zaliczenia okresu odbywania tej służby do wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Sąd II instancji podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia (...) r. w sprawie I UK 442/13, zgodnie z którym czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej) także wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wskazał m.in., że żądanie zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej przez żołnierza, który przed tą służbą nie był zatrudniony, do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym należy oceniać na podstawie art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony.

Zgodnie z art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w pierwotnym brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r. okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy.

W myśl natomiast art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w brzmieniu obowiązującym od dnia 01 stycznia 1975 r. do dnia 05 sierpnia 1979 r. Rada Ministrów po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia również pracownikom, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy.

Przepis § 6 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 44, poz. 318 ze zm., nazywanej dalej rozporządzeniem w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy) w brzmieniu obowiązującym do dnia 03 kwietnia 1975 r. stanowi, że żołnierzowi zwolnionemu z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, który przed powołaniem do tej służby nie był zatrudniony, a w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia zgłosił do organu do spraw zatrudnienia prezydium właściwej rady narodowej wniosek o skierowanie do pracy i po skierowaniu go do zakładu pracy przystąpił do wykonywania zatrudnienia, zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia wymaganego dla nabycia uprawnień do wymiaru urlopu wypoczynkowego i uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Stosownie natomiast do treści § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy w brzmieniu obowiązującym od dnia 04 kwietnia 1975 r. żołnierzowi, który z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu.

Zgodnie z treścią § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy w brzmieniu obowiązującym od dnia 04 kwietnia 1975 r. żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

W świetle powyższych przepisów, a w szczególności cytowanych przepisów rozporządzenia w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy, podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w wyroku z dnia (...) r. w sprawie I UK 442/13, że pominięcie w art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r. frazy o treści „w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem” nie może być traktowane jako wyraz woli, że żołnierzom, którzy przed powołaniem do służby nie byli zatrudnieni nie zalicza się służby wojskowej do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem.

Zasadne jest zatem przyjęcie, że nie znajduje podstaw prawnych odmienne (gorsze) traktowanie żołnierzy, którzy przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie byli zatrudnieni, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjęli zatrudnienie i pracowali w szczególnych warunkach pracy.

W pełni podzielić należy również stanowisko tego Sądu, zgodnie z którym brak zatrudnienia przed służbą wojskową nie jest cechą, która pozwalałaby różnicować istotnie sytuację emerytalną takich żołnierzy, a zatem odmienna wykładnia przyjmowana przez apelującego naruszałaby: zasadę państwa prawa (art. 2 Konstytucji R.P.), zasadę równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji R.P.) i zasadę prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji R.P.), jak również zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie prawa do emerytury za pracę w szczególnych warunkach.

W przedmiotowej sprawie nie stanowi przedmiotu sporu, ani nie budzi wątpliwości okoliczność, że E. B. przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy, a zatem zachodzą podstawy prawne do zaliczenia okresu tej służby do wymaganego w przepisach dotychczasowych okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Podlegający zaliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okres zasadniczej służby wojskowej ubezpieczonego od dnia 28 kwietnia 1972 r. do dnia 06 kwietnia 1977 r. (4 rok, 11 miesięcy i 9 dni), liczony razem z okresami nie kwestionowanymi przez organ rentowy (14 lat, 1 miesiąc i 26 dni), dają na dzień 01 stycznia 1999 r. łącznie 19 lat, 1 miesiąc i 5 dni, a zatem wnioskodawca spełnia sporną przesłankę z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Tym samym zasadnie jest przyjęcie, że E. B. spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, przesłanki ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, wobec czego zachodzi podstawa prawna do przyznania mu tego świadczenia.

Za niezasadny uznać należy podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego, a w szczególności art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego oraz art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w zw. z § 5 rozporządzenia w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy.

Wobec powyższego, uznając apelację organu rentowego za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur